

STATENS UTDANNINGSKONTOR I ROGALAND

RAPPORT FRA KONTAKT- OG TILSYNSBESØK I EIGERSUND KOMMUNE 27. MARS 2001

INNLEDNING

Formålet med kontakt- og tilsynsbesøket er å få et nærmere kjennskap til skolesektoren i kommunen og å drøfte aktuelle opplærings spørsmål med politisk og administrativ ledelse i kommunen. Utdanningskontoret har gjennomført tilsvarende besøk i Eigersund kommune 21. mai 1997.

Programmet for besøket var lagt opp i et samarbeid mellom skole- og oppvekstsjefen og utdanningskontoret. Før besøket fikk utdanningskontoret tilsendt kommunens planverk og annen relevant dokumentasjon.

Denne rapporten er skrevet på bakgrunn av besøket, kommunens planer og dokumentasjon og annen informasjon som tilflyter utdanningskontoret.

Deltakere under besøket

Første del av besøket var lagt til auditoriet ved Lagård ungdomsskole.

Fra kommunen deltok: Skole- og oppvekstsjef *Kåre Ingvar Helland*, skoleinspektør *Ivar Einarsen*, hovedutvalgsleder *Knut Pettersen*, rektor *Ivar Sandvik*, elevrådsrepresentant *Anne Karin Helland*, inspektør *Oddvar Stangeland*, pedagogisk konsulent *Torfinn Hansen*, hovedtillitsvalgt for Norsk lærerlag *Bjarne Slettebakk*, rådgiver og leder av spesialpedagogisk team *Anker Ueland*, trinnleder 9. trinn og hovedtillitsvalg for Lærerforbundet *Magnar Pettersen*, trinnleder 10. trinn *Håvard Kleppe*, lærer og prosjektleder *Randi L. H. Birkeland*, lærer *Oddveig Skaara*, leder av PP-tjenesten *Jon Geir Bauge*, rektor ved Musikk- og kulturskolen (Kreativitetssenteret) *Svein Tengesdal*.

Siste del av besøket var lagt til Lagård ungdomsskoles musikkrom. Her deltok noen av de ovenfor nevnte foruten rådmann *Karl Johan Olsen*, ordfører *Marit Myklebust* og oppvekstleder *Arna Leidland*.

I tillegg møtte vi elever og lærere fra Lagård ungdomsskole og Musikk- og kulturskolen.

Fra Statens utdanningskontor deltok utdanningsdirektør *Sigmund Sunnanå*, rådgiver *Audun Gjerde* og rådgiver *Else Merethe Strande*.

KVALITETSUTVIKLING OG KVALITETSVURDERING

Møtet åpnet med velkomst og innslag fra Musikk- og kulturskolen. Deretter orienterte skole- og oppvekstsjef *Kåre Ingvar Helland* om den nye organisasjonsplanen med vekt på avdeling for skole- og oppvekst. Seksjonenes hovedansvarsområder ble kort belyst. Seksjonen har skole- og oppvekstsjef, skoleinspektør, en konsulent for hvert av områdene grunnskole-, barnehage-, oppvekst- og flyktningsaker. Skole- og oppvekstsjefen orienterte om planene for et Kreativitetssenter hvor Musikk- og kulturskolen skal inngå. Det ble redegjort for sambruksplanene og vist en modell av bygningene (mer nedenfor under Musikk- og kulturskolen).

Eigersund kommune satser på et helhetlig program for et godt oppvekstmiljø. En rekke delplaner fra 1993 til 2000 ligger til grunn for handlingsplanen ”Oppvekst i Eigersund kommune 2001”.

Kommunen har etablert Barn- og unges kommunestyre. Det er positivt. I samarbeid med skolenes elevråd fordeles kr 100 000,- hvert år til B-saker som elevene stemmer fram på demokratisk vis gjennom skolenes klasseråd og elevråd. A-saker løses på egen skole og C-saker går videre til kommunen. De siste årene har busstilbudet i fritiden vært viktigste C-sak for elevene ved Lagård ungdomsskole.

Kommunene i Dalane har utarbeidet felles Plan for kvalitetsutvikling for grunnskolene 2000 – 2003. Eigersund kommune har for utarbeidet Plan for lokale kvalitetsutviklings-tiltak for 2001 for skolesektoren. De nasjonale satsningsområdene er nedfelt i planene. Eigersund kommune har fått tildelt kr 392 868,- i statlige midler til kompetanseutviklingstiltak i 2000. Kommunen bidrar ikke med tilsvarende midler selv til dette formålet, noe som forutsettes for den statlige tildelingen.

Fire skoler i kommunen deltar i HESST, som er et samarbeid om skoleutvikling i kommunene Hå, Eigersund, Stavanger, Sandnes og Time. Rektor ved Lagård ungdomsskole mener at prosjektet har vært for løst. Det er ønskelig med en strammere styring av prosjektet fra utdanningskontorets side.

Planverk og tiltak for å bekjempe mobbing er på plass ved alle skolene i kommunen. Det er foretatt brukerundersøkelse blant foreldrene som ledd i skolevurderingstiltak. De aller fleste foresatte gir uttrykk for at deres unge trives på skolen.

Musikk- og kulturskoletilbudet

Musikk- og kulturskolen er sett på som sentral i kommunens satsning på barn og unges oppvekstvilkår. Det foreligger planer for et Kreativitetssenter som er utpekt til kommunens 1000-års sted. Det er budsjettert med byggestart i 2001/2002. Målet er at alle kulturelle aktiviteter skal samles i Kreativitetssenteret. I underetasjen planlegges sambruk med barnehage. Musikk- og kulturskolen tilbyr skolekonserter med egne krefter. Det gis tilbud om opplæring i musikk, sang, dans og drama. Skolen har overtatt driften av byens amatørteatergruppe. Kommunen mener at musikktilbudet ikke er bredt nok ennå. Det er gjennomgående små stillinger ved skolen. Antall elever er nå 420, ventelisten er 125 og dekningsgrad er 21%. Kommunen legger vekt på kulturtilbudet som forebyggende tiltak og ønsker å kunne tilby plasser med redusert foreldrebetaling for barn og ungdom i risikosonen, i samarbeid med sosialkontoret.

Hjem – skole samarbeid

Ved Lagård ungdomsskole er samarbeidet hjem – skole begrenset til klassekontaktarbeid, samarbeidsutvalg og FAU med tradisjonelt aktivitetsnivå.

Kommunen har laget handlingsplan for å forebygge at barn og unge utvikler psykososiale vansker, og har etablert et systematisk samarbeid på tvers av avdelingene i kommunen. Samarbeid med foreldrene er sentralt i denne planen. Oppvekstprosjektet (tidligere Rundevollsprosjektet) er en modell for organisering av ressursteam (tidligere spesialpedagogiske team) og utvidet ressursteam (skole-helseteam) i barnehager og skoler. Man vil bl.a etablere partnerskap med foreldre, og igangsette prosjekter som styrker samspill. Planen ”Barn og unge i risikosonen” gjelder 2000 – 2003. Aktuelle konkrete tiltak nå er etablering av skateområde ved Husabø ungdomsskole. Skategjengene er samlet i en forening som selv skal bygge skaterampene. Ungdomsrådet er etablert. Man arbeider med etablering av en ungdomskafe og helgetilbud for ungdom mellom 16 og 18 år.

Elevdeltakelse/elevdemokrati

Elevrådsleder ved Lagård ungdomsskole redegjorde for elevenes arbeid med Operasjon Dagsverk, elevkantine, juleballet 2000 og hvordan elevrådet fremmer saker til Barn- og unges kommunestyre. Elevrådet har kartlagt elevenes trivsel som et skolevurderingstiltak. Denne undersøkelsen viste at 96% av elevene trives godt eller meget godt på Lagård ungdomsskole. Hun mente likevel at elevene burde få medvirke mer i planleggingen av læringsarbeidet. Hun viste til at det hoper seg opp med prøver og større hjemmearbeider på de samme ukene. Dette kunne hun tenke seg at elevene tok opp med lærerne.

Nye arbeidsmåter i ungdomsskolen / elevmedvirkning / lærerrollen

Når det gjelder inndeling av skoledagen er det ved noen skoler innført doble økter, mens andre har 45 minutters økter med skoleklokke som ringer ut og inn til øktene.

Kommunen nedsatte en gruppe lærere sammen med representanter fra skole- og oppvekstkontoret som har utarbeidet et opplegg om lærerrollen. Dette brukes som grunnlag for en drøfting av lærerrollen. Dette er skolens satsningsområde for skolebasert vurdering for skoleåret 2000/2001.

Lagård ungdomsskole deltar i tiltaket HESST, et samarbeid om å utvikle metodikk for elevmedvirkning og større elevinnflytelse i læringsarbeidet. Tau skole, Vigrestad skule og Lagård ungdomsskole danner nettverk. Rektor etterlyser sterkere styring med prosjektet fra Statens utdanningskontors side. Skolen finner det vanskelig å legge til rette for større elevinnflytelse.

Ved Lagård ungdomsskole har en gjennomført prosjektene "Kjør for livet", "Ut i naturen", og "Verden i brann". Det arbeides nå med temaet "Livets mirakel". Prosjektene er lærerstyrt, med vekt på å treffe elevenes interesser og sterke sider innenfor temaet. I flerfaglige prosjekter som "Håpet om rettferdighet" bestemmer eleven hvilket av de involverte fag hun/han ønsker å bli vurdert i, relatert til hvilket fag som er sterkest representert i elevens arbeid og presentasjon. Leseplikt er tildelt lærerne pr fag. Det skaper utfordringer i framføringsfasen av prosjekt og temaarbeid hvor ikke alle lærerne kan være tilstede samtidig.

Skolen har brukt mappemetodikk i ett begrenset tema og har nettopp prøvet ut bredere elevmedvirkning gjennom "arbeidsledermøter" en gang i uka, men mener at de er i prøve – feile fasen nå.

På 8. trinn er det satset på utvikling av leseferdighet gjennom tiltaket "Grip boka". Man benytter en bestemt læringsstrategi for kunnskapstilegning. Metodikken har overføringsverdi enten det gjelder tilegning av faglitteratur eller lesing av skjønnlitteratur.

Tiltaket "Skolemekling" fortsetter høsten 2001. Bare Hellvik skole er aktiv nå med skolemeklere og skolemekling.

Skolefritidsordningen

Alle skoler med barnetrinn har SFO tilbud. Det er tilsatt daglig leder ved alle SFO. Våren 2001 er det 235 barn i SFO og 1 260 elever på barnetrinnet. Foreldrebetalingen er kr 800.- for opp til 15t/u og kr 1 250,- for 16 t/u og mer pr. mnd. Alle barn med særlige behov får tilbud. Ingen søkere er avvist. Av lederne i SFO er 3 høgskoleutdannede, 2 barne- og ungdomsarbeidere og 1 ufaglært. I snitt er det 10-12 barn pr. voksen.

Tilpasset opplæring og spesialundervisning /PPT

I rapporten "Fokus på ungdomsskolens ungdomstrinn" fra 1997 konkluderes det med en bekymring for at stadig flere elever falt utenfor skolefellesskapet pga. faglige eller sosiale- og emosjonelle vansker. Det er laget "Plan for opplæring av barn og unge med særskilte behov 1997 – 2001" med tiltak både for barn i barnehage, skole og for voksenopplæring. I skolen er det innført ny modell for tildeling av ressurs til spesialpedagogiske tiltak. Ressurs til tilpasset opplæring tildeles skolen etter antall elever og T-timer pluss konvertering tildeles i forhold til PP-tjenestens anbefalinger. Det er rektor som fatter enkeltvedtak om spesialundervisning. GSI-tallene for skoleåret 2000/2001 viser at 5,9 % av elevene i grunnskolen i Eigersund kommune får spesialundervisning. Tallet er bortimot uendret siden 96/97. Tallene samsvarer med gjennomsnittet for fylket og på landsbasis, både når det gjelder spesialundervisning, gjennomsnittlig elevtall i klassene og med hensyn til samlet ressursmengde til tilpasset opplæring og spesialundervisning. Eigersund kommune avviker noe ved å nytte relativt lite til deling/tilpasset opplæring, og tilsvarende mer til spesialundervisning.

Vi har merket oss at bl.a. GSI-statistikken for Eigersunds vedkommende påvirkes til dels kraftig av at nesten 11% av elevene i grunnskolealder går i private skoler.

Under besøket på Lagård ungdomsskole uttrykte rektor bekymring for den store andel spesialundervisning ved skolen. I omfang utgjør spesialundervisningen 5 av 23 stillinger. I tillegg

kommer avdeling Slettebø med 2 ½ stilling. Tilbudet ved Slettebø blir lagt ned fra høsten 2001. Utagerende atferd, også fra jenter, er en økende bekymring i kommunen.

Prosjektet "Oppvekst i Eigersund" skal føre til "rett hjelp på rett sted" og legger vekt på støtte i praksisfeltet og bedret systemarbeid. Man følger modell utprøvet ved Rundevoll skole. Ved hver skole er det etablert spes.ped-team. Teamet veileder lærere og førskolelærere. Sammen med en fra PP-tjenesten utgjør dette teamet "utvidet ressurs-team" ved skolen. På kommunalt plan etableres ansvarsgruppe. PP-tjenesten er ute på skolene og i miljøene 60% av tida. Utfordringen er å få samsvar mellom plan og handling i feltet.

Pedagogisk-Psykologisk Tjeneste

PPT arbeider etter hvert mer systemrettet og deltar sammen med skolelederne i kompetanseutviklingstiltaket SAMTAK. Sakkyndighetsarbeidet går greit. Skolene har de seinere årene økt kompetanse innenfor området lese- og skrivevansker. Det arbeides nå med nye rutiner for tildeling av ressurser til spesialundervisning, og man ønsker blant annet å gjøre vedtak for 3 år av gangen for elever med stabile lærevansker eller funksjonsvansker. Målet er at ressursene kan legges ut til skolene tidlig. Slik vil man kunne optimalisere tilpasset undervisning og bruken av de voksnes kompetanse.

Voksenopplæring

Voksenopplæringen omfatter 155 personer over 20 år. Av disse er 50 minoritetsspråklige. Det gis i dag ingen grunnskoleopplæring. Kommunen vil kartlegge behovet for grunnskoleopplæring blant voksne for å møte den lovfestede retten fra 2002.

Voksenopplæringen samarbeider med arbeidsmarkedsetaten og sykehuset. Det er interkommunalt samarbeid om logopeditjenester. Fylkeskommunen kjøper tjenester av voksenopplæringscenteret i Eigersund.

Overgang mellom nivåene

Det er opprettet en samarbeidsgruppe for å lette overgangen mellom grunnskole og videregående opplæring. Rektor ved Dalane videregående skole blir invitert til rektormøter og møter for skolefaglig ansvarlige i Dalane regionen. Samarbeidet mellom rådgiverne dreier seg i det vesentligste om elever med spesielle behov. I praksis har man en gjennomgående PP-tjeneste ved at fylkeskommunen kjøper PP-tjenester av kommunen. Helsesøster og ungdomskontakt er også fellestiltak for grunnskole og videregående opplæring.

Det er innledet samarbeid mellom nivåene gjennom Operasjon Minerva hvor Eigerøy skole, Lagård ungdomsskole og Dalane videregående skole er med. Prosjektet inngår i en nasjonal satsning for fremme av interesse og positive holdninger til matematikk med vekt på jenter og matematikk.

Det er lite samarbeid ellers på lærer- og elevnivå mellom trinnene og nivåene.

Kompetansehevingstiltak

I planen "Kvalitetsutvikling grunnskolene i Dalane 2001 – 2003" ligger tiltak for kompetanseutvikling i personalet i forhold til pedagogisk bruk av IKT gjennom kurs sammen med elevene, samlinger, IT-kjørekortet og verkstedsmøter med elever og pedagogisk personale. Det er helt opp til skolenes eget initiativ om tiltakene kommer i gang. Det samme gjelder tiltak for økt elevmedvirkning og fagrettet oppdatering.

Kommunens skoleledelse og PPT-ansatte deltar i kompetansehevingstiltaket SAMTAK.

Mange ledere i skole- og oppvekstavdelingen deltar i 5 vekttalls videreutdanning for kommunale ledere.

FORVALTNING OG ØKONOMI

Ordføreren understreket at det er omforent politisk satsning på opplæring og oppvekst. Hun understreket den spesielle situasjonen i Eigersund med 11% av elevene i private grunnskoler og utslag dette gir i kommunens økonomi. Kommunen er i dialog med departementet om denne problematikken. Det er bekymringsfullt at hele 8,7% av lærerne i Eigersund inklusive de private skolene har ufaglærte som lærere, men også dette bildet blir sterkt påvirket av situasjonen ved de private skolene. Uten de private skolene inkludert i statistikken, er tallet for Eigersund 6,5% ufaglærte.

Ordføreren så fram til etableringen av Kreativitetssenteret som tiltak for både barn, ungdom og voksne.

Psykiatrien nevnes som en flaskehal i fylket og ordføreren ser fram til utbyggingen av tilbud ved Dalane psykiatriske senter.

Skolebygg og materiell

Det er investert kr 58 millioner i årene 1996 –2001 i skolebygg, inklusive kr 15 mill. i statlige tilskudd for å møte 6-års reformen. Alle skoler så nær som Lagård ungdomsskole er renoverert i løpet av denne tiden. Det er budsjettert med kr 5 mill. til renovering av Lagård ungdomsskole. Klasserommene ved Lagård ungdomsskole er små. Man planlegger å slå sammen 3 klasserom til to større rom og å legge til rette fysisk for variable gruppestørrelser og storklasser.

Skolene er bra utstyrt med læremidler, bortsett fra tilgang på IKT utstyr. Det er om lag 8 elever pr. PC og utstyret er bare tilgjengelig på egne IT rom. PC og utstyret er dels plassert i klasserommene, dels på egne IT-rom.

Selve skoleplassen er jevnt over lite spennende, men omgivelsene nær skolene gir gode muligheter for utfoldelse.

Skolevei og trafikkssikkerhet

Kommunen har kartlagt situasjonen og vil budsjettere med nødvendige tiltak. Det er i samarbeid med miljøavdelingen utarbeidet en egen trafikkssikkerhetsplan for kommunen der skolenes nærområder har en sentral plass.

Oppsummerende kommentarer

Det synes å være enighet både på kommune- og skolenivå om at PP-tjenesten gjør et godt arbeid. Utdanningsdirektøren ser det som en utfordring for kommunen å legge til rette for å ha en bemanning med høy kompetanse og dessuten gode samarbeids- og styringslinjer mellom kommunenivået og PP-tjenesten.

Vi registrerer skole- og oppvekstsjefens vurdering av at skolene på områdene elevmedvirkning og prosjektarbeid har en utfordring. Dette er i samsvar med våre observasjoner under besøket. Utdanningsdirektøren slutter seg til at dette er viktige utviklingsområder, særlig for ungdomstrinnet.

Når det gjelder samarbeidet mellom nivåene i grunnskolen og mellom grunnskole og videregående opplæring, vil utdanningsdirektøren oppfordre til planlegging av tiltak for kompetanseutveksling faglig og metodisk, mellom lærerne ved avgiver- og mottakerskolene.

Når det gjelder elevvurdering, er det viktig å få fram hvilke vurderingskriterier som skal gjelde før læreprosess og presentasjon eller dokumentasjon av læringsresultat.

Det synes som om deltakelsen i SAMTAK- prosjektet går greit. Kommunen har en utfordring i å få til kompetanseutvikling gjennom hospiteringsordninger for det pedagogiske personalet, både til næringslivet og til andre skoler eller institusjoner.

Det er nå skole- og oppvekstsjefen som fatter enkeltvedtak som spesialundervisning for elevene ved de private skolene i kommunen. Utdanningsdirektøren mener det er riktig instans for disse vedtakene.

Det er bra at planene for kvalitetsutvikling informerer om bakgrunnen for nasjonal satsning på kvalitetsutvikling og at det lokale initiativ, lokal organisering og fokus på elevnivået er markert. Planene er likevel for generelle på tiltaksnivået. Vi savner ansvarsfordeling i tiltakslistene. Tiltakene er rettet mot det pedagogiske personalet, men det er ikke satt opp resultatkriterier slik at kommunen kan måle virkningen av de tiltak som blir gjennomført.

Rollespillet ”Ka ska ein sei”, framført av ungdommer fra Musikk- og kulturskolen, gjorde inntrykk.

Vi fikk et positivt inntrykk av Lagård ungdomsskole. Ved skolen er det god tone mellom elever og elever, og mellom elever og lærere. Inntrykket av samarbeidet i Dalane regionen er positivt, bl.a. er det positivt at PP-tjenesten nå bruker 50% av sin kapasitet på systemarbeid i skolene.

Skole- og oppvekstsjefen hadde forberedt besøket på en utmerket måte. Vi takker for en interessant dag og ønsker lykke til med den videre utviklingen av skolene i kommunen.

Stavanger 14.06.01

Sigmund Sunnanå

Audun Gjerde

Else Merethe Strande